

SIKETNÉMÁK ÉS VAKOK OKTATÁSÜGYE

A SIKETNÉMÁK ÉS VAKOK TANÁRAI ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS LAPJA.

Megjelenik havonta.

Szerkeszti:
SCHULMANN ADOLF

Előfizetési ára egyesületi tagoknak a havi fizetés ^{1/20}0-a. Másoknak e lapszám ára 15,000 K.

TARTALOM: Új névvel a régi csapásokon. (*Schulmann Adolf.*) — Hangkapcsolódások a magyar beszédben. III. (*Istenes Károly.*) — Keller Helén és a rádió. (*Séra.*) — Adatok a siketnéma gyermekek orvosi vizsgálatához. IV. (*Dr. Bárczi Gusztáv.*) — Nyílt levél Tóth Zoltánhoz. (*Borbély Sándor.*) Reflexiók. (— s — y.) — Szemle. — Hivatalos rész. — Különfélék.

Hiszek egy Istenben,
Hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában
Amen.

Új névvel a régi csapásokon...

— Új névvel köszöntünk be e lapszámmal kartársainkhoz! —

Az 1923. évi július 1-i közgyűlésen történt meg a siketnémák és vakok intézetebeli tanároknak egy egyesületbe való tömörülése és ugyanakkor határozottatott el hivatalos lapunknak legújabb elnevezése is. Egy egyesületbe tömörültünk, hogy a Trianon okozta megcsonkíttatásunkban közösen erősödjünk és megerősödve nemcsak ügyünk fejlett, virágzó szép multját mentsük át és tartsuk meg a magyar jövőnek, de a mult egészséges és tartós épületére közös erővel akarunk új emeleteket építeni néma és vak embertársaink és a magunk javára.

Új nevünkkel tehát kifelé is azt akarjuk demonstrálni, hogy ügyünk, annak védenecsei és munkásai érdekét immár egységes szervezetben tömörülve, egyesült erővel akarjuk szolgálni. Az a régi szellem, mely önzetlenül, minden önző személyi érdeket félretéve, mindig csak a közösség, az ügy érdekét mérlegelte és amely szellemnek köszönhető a siketnémák és vakok ügyének mai kulturális fejlettsége, ugyanaz a régi szellem irányít és lelkesít minket a jövőben is a közösség, az ügy javára: fáradhatatlanul építő és alkotó munkára.

Ügyünkért és magunkért most már új névvel törtetünk a régi csapásokon előre, felfelé és a sikerhez bizodalommal kérjük a Mindenható segedelmét!

Schulmann Adolf.

Hangkapcsolódások a magyar beszédben.

(Különös tekintettel a siketnémák hangos beszédére.)

Irta: Istenes Károly.

(Folytatás.)

3. Az első táblázat harmadik oszlopa szerint összetetallokozó vocalisok a magyar beszédben csak részben esnek át fonetikai változáson.

a) Átesnek a következők: *leér* = *le-j-ér*, *leint* = *le-j-int*, *Laczié* = *Laczi-j-é*, *Jenőé* = *Jenő-j-é*, *tűim* = *tű-j-im*, *Jánoséi* = *Jánosé-j-i*.

b) Nem esnek át változáson a következők: *leejt*, *Jánosé edesebb*, *kiir*, *Jenő örül*, *szépszemű ürge*, *beönt*, *leüt*, *kabaréest*, *kiönt*, *kiüt*, *fenyőerdő*, *főispán*, *főünnep*, *műemlék*, *műépítész*, *szegfüllat*, *műöntő*.

Kapcsolatásuknál a B) 1. a)–c) pontok alatt mondottakat tartsuk szem előtt.

4. Az első táblázat negyedik oszlopában elhelyezett vocalisos hangcsoportok hangjai egymáshoz kapcsolódván, részben szintén változatlanok maradnak, részben kapcsolóhangul karakterisztikus *j*-t, részben pedig *j*-sített hangot vesznek föl kiejtés közben.

a) Változatlanok maradnak a következők: *lead*, *leolvas*, *beugrik*, *az övé új*, *előáll*, *előad*, *Jenő olvas*, *Benő ugrál*, *fűápolás*, *műasztalos*, *műórás*, *Szegfű úr*.

b) Karakterisztikus *j*-t hallunk ezekben: *fiát* = *fiját*, *Bia* = *Bija*, *dió* = *dijó*, *fiú* = *fijú*.

c) *J*-sített hangot kapnak a következők: *leány* = *le-j-ány*, *az övé ágas* = *az övé-j-ágas*, *a Jánosé alatt* = *a Jánosé-j-alatt*, *az övé olcsóbb* = *az övé-j-olcsóbb*.

Kapcsolatásuknál a B) 1. a)–c) pontok alatt mondottak is szem előtt tartandók.

III. Egy vocalis és egy consonans találkozása és kapcsolódása.

Az ide sorozható esetek száma, 9 vocalist (*á, a, o, (ó), u, (ú), e, é, i, (í), ö, (ő), ü, (ű)* és 25 consonanst (*p, b, m, f, v, t, d, l, r, n, sz, z, c, dz, s, zs, cs, dzs, j, (ly), ny, ty, gy, k, g, h*) véve alapul, $9 \times 25 = 225$.

Ennek a 225 esetnek szakszerű elrendezését és csoportosítását az alábbi táblázat tünteti föl:

2. táblázat.

Egy vocalis találkozása											
egy liquidával.	egy nasállal.	egy zöngés		egy zöngétlen		egy zöngés		egy zöngétlen			
		spiranssal.				explosivával.					
ál, ár, al, ar, ol, or, ul, ur, el, er, él, ér, il, ir, öl, ör, ül, ür.	ám, án, ány, am, an, any, om, on, ony, um, un, uny, em, en, eny, ém, én, ény, im, in, iny, öm, ön, öny, üm, ún, úny.	áv, áz, ázs, áj, av, az, azs, aj, ov, oz, ozs, oj, uv, uz, uzs, uj, ev, ez, ezs, ej, év, éz, ézs, éj, iv, iz, izs, ij, öv, öz, özs, oj, üv, üz, üzs, uj.	áf, ász, ás, áh, af, asz, as, ah, of, osz, os, oh, uf, usz, us, uh, ef, esz, es, eh, éf, ész, és, eh, if, isz, is, ih, öf, ösz, ös, öh, üf, üsz, üs, üh.	áb, ad, ádz, ádzs, ágy, ág, ab, ad, adz, adzs, agy, ag, ob, od, odz, odzs, ogy, og, ub, ud, udz, udzs, ugy, ug, eb, ed, edz, edzs, egy, eg, éb, éd, édz, édzs, égy, ég, ib, id, idz, idzs, igy, ig, öb, öd, ödz, ödzs, ögy, ög, üb, úd, údz, údzs, úgy, úg.	áp, át, ác, ács, áty, ák, ap, at, ac, acs, aty, ak, op, ot, oc, ocs, oty, ok, up, ut, uc, ucs, uty, uk, ep, et, ec, ecs, ety, ek, ép, ét, éc, écs, éty, ék, ip, it, ic, ics, ity, ik, öp, öt, óc, öcs, öty, ök, üp, üt, uc, ucs, úty, úk.	Változók. Változatlanok.	Változók. Változatlanok.	Változók. Változatlanok.	Változók. Változatlanok.	Változók. Változatlanok.	Változók. Változatlanok.
— A fentiek mind.	— A fentiek mind.	— A fentiek mind.	— A fentiek mind.	áh, ah, oh, uh, eh, eh, ih, öh, üh.	A többiek mind.	—	A fentiek mind.	—	A fentiek mind.		

A 2. táblázathoz fűzött magyarázat.

A) Általános tudnivalók.

1. Ha szemügyre vesszük a fenti táblázatban elrendezett egyes hangcsoportokat, akkor legelsőbben is az ötlük szemünkbe, hogy kifejezett fonetikai változásnak csak azok az esetek vannak alávetve, amikor a vocalishoz *h* kapcsolódik. Ez a nyelvkényelmi szempont kívánta fonetikai változás abban jut kifejezésre, hogy a *h*-t kiejtésükben elhagyjuk, nem ejtjük. *Példák: méh* = *mé*, *júh*, = *jú*, *óh*, = *ó* stb.

2. Jellemzi e kapcsolatokat továbbá az a jelenség is, hogy

a) a hátul álló consonans ajakállása az öt megelőző vocalis ajakállásához idomul, pld. az *ól* szóban az *l* az *ó*-nak-, az *él* szóban pedig az *é*-nek az ajakállását tartja meg.

b) A hátul álló consonans, amennyiben nála a nyelv nem módosít, az előtte álló vocalis nyelvi helyzetét tartja meg, pld. a *név* szóban a *v* az *é*-nek-, az *óv* szóban pedig az *ó*-nak a nyelvélléséhez idomul.

c) A hátul álló consonans, amennyiben nála a nyelv is módosít, az előtte álló vocalis hatása alatt hol hátrább, hol pedig előbb helyezkedik el a szájüregben, pld. az *ők* szóban a *k* zárzata jóval elülsőbb, mint az *ok* szóban.

3. Általában még a következőkre kell ügyelnünk az itt tárgyalt hangcsoportok kapcsolatainál:

a) A vocalishoz kapcsolódó zöngés mássalhangzó zöngéje minden szünet nélkül olvad bele az elől álló vocalis zöngéjébe.

b) Ha a vocalisok zöngétlen mássalhangzókkal kapcsolódnak össze, az esetben a vocalis zöngéje csak akkor szűnik meg, amikor a hátul álló zöngétlen mássalhangzó nyelvi-, vagy ajki helyzete már kialakult.

B) Részletes tudnivalók.

1. Ha a vocalisok liquidákkal kapcsolódnak össze, az esetben nyelv-
kényelmi szempontból, a beszéd folyékony-sága érdekében, a következőkre
ügyeljünk:

a) A liquidák ajakállása, minthogy nálunk az ajakmódosítás kevésbé
lényeges és fontos, mindvégig olyan legyen, mint az előtte álló vocalis
ajakállása. A siketnéma ugyanis hajlamos az ilyen kiejtésre: *olló* = *oelló*,
öröm = *öer^eöm* stb. Ez a kisebb betűalakokkal jelzett fölösleges s felette zava-
rólag ható kapcsolóhang nem tiszta e, hanem e-hez hasonló artikulálatlan
kapcsoló, renyhehang. Ezek ellen a renyhe, vagy fölösleges kapcsolóhangok
ellen úgy küzdhetünk a gyakorlat során, ha:

α) a consonansokat nem egymagukban, hanem vocálisokkal kapcsoltan
tanítjuk;

β) ha az e szándékú tanításunk közben a kapcsolódás helyes módját
úgy önönmagunkon, mint pedig tükörben, a szükséghez képest mennél
többször megmutatjuk a siketnémának;

γ) ha a helytelen kapcsolásra grafikai úton is felhívjuk a siketnéma
figyelmét; (*óelban* = *ólban*, *tanuel* = *tanul*, stb.)

δ) ha a siketnémának az ez irányú *nyelvérzékét* is kifejlesztjük, még
pedig úgy, hogy sok hasonló példát sorakoztatunk egymás mellé s azt többször
elmondatjuk, illetve elolvastatjuk a siketnémával.

A nyelvérzéknek ily irányú fejlesztéséről s annak szükségességéről,
nemkülönböztetve pedig az azt biztosító gyakorlati eljárások módjáról és miként-
jéről a „Két consonans találkozása.“ című fejezet alatt fogunk részletesen be-
számolni. Itt csak azt hangoztatjuk, hogy ezek a gépileges gyakorlatok ez
esetben is azt célozzák, amit pld. a zongorázásnál a pusztán technikai hátterű
újjgyakorlatok.

b) Az elől álló vocalis és a hátul álló liquida zöngéje közé egy pillanatnyi
szünet se kerüljön. A megszakított zöngé ugyanis hézagossá és darabossá
teszi a siketnéma beszédét. (Az itt mondottak vonatkoztatandók a zöngés mással-
hangzókra is.)

2. Ha a vocalisok nasalisokkal kapcsolódnak össze, az esetben a követ-
kezőkre legyünk figyelemmel:

a) Minthogy az *m* módosításánál a nyelv nem fejt ki aktív szerepet,
éppen azért az *m* nyelvállása mindig olyan legyen, mint az előtte álló vocalis

nyelvállása. Ha erre nem tesszük figyelmessé a beszélni tanuló siketnémát, az esetben így fog kapcsolni: ime = $i_a me$ lomb = $lo_a mb$ stb.

b) Az n -nél fordított a helyzet. Ennél a hangnál nem az ajak, hanem a nyelv módosít. Az n ajakállása, ha az n egymagában képződik, körülbelül az a ajakállásának felel meg. Hogy a többi vocalissal való kapcsolás is helyes legyen, arra törekedjünk, hogy az n mindig annak a vocalisnak az ajakállását vegye föl, amelyik előtte áll. Így kerüli el a siketnéma az ilyen helytelen kapcsolást: unalmas $u_a nalma$ stb.

c) Az ny -nél hasonlóképen nem az ajkak, hanem a nyelv módosít. Ha tehát a vocalishoz ny -et kapcsoltatunk, az ny annak a vocalisnak az ajakállásához idomuljon, amelyik előtte áll. Tehát nem $Hu_a nyadi$, hanem $Hunyadi$.

3. Ha a vocalisok zöngés spiransokkal kapcsolódnak össze, az esetben nyelvkényelmi szempontból a következők tartandók szem előtt:

a) A zöngés spiransok közül a v módosításánál a nyelv nem végez különösebb munkát. Ha a v egymagában képeztetik, az esetben a v nyelvállása a nyugalmi helyzetben marad. Ha azonban a v vocalisokhoz kapcsolódik, az esetben a v -nél is az őt megelőző vocalis nyelvállása legyen az irányadó. Tehát nem $ó_a vatos$, hanem $óvatos$ stb. A v dentilabialis helyzete is alkalmazkodjék az elől álló vocalis ajakállásához. Épen azért pld. az *üvölt* szóban a v dentilabialis helyzete csucsorodottabb, mint pld. az *év* szóban.

b) A zöngés spiransok többiénél pedig épen a nyelv végzi a módosítást. Ezeknél a hangoknál tehát nem a nyelvállás, hanem az ajakállás kell, hogy idomuljon az elől álló vocalishoz. A siketnéma ez ellen a kíváncsúság ellen is szokott véteni. Példák: $az = a_z$, $húz = hú_z$ stb.

c) Gondunk legyen végül arra is, hogy a vocalis zöngéje és a spirans zöngéje minden szünet nélkül kapcsolódjék egymáshoz.

4. Ha a vocalisok zöngétlen spiransokkal kapcsolódnak össze, az esetben nyelvkényelmi szempontból változást szenvednek azok a kapcsolatok, amikor a vocalisokhoz h kapcsolódik, de csak akkor, ha a h szótagvégző hang.

Példák: $méh = mé$, $júh = jú$ stb. A többi hangcsoport változatlan marad. A változatlan hangcsoportoknál egyébként a következőkre legyünk figyelemmel:

a) Az f -nek vocalishoz való kapcsolódása közben a 3. a) pont alatt mondottakat tartsuk szem előtt.

b) A zöngétlen spiransok többiénél pedig a 3. b) pont alatt mondottak tartandók szem előtt.

5. Ha a vocalisok zöngés explosívakkal kapcsolódnak össze, az esetben nyelvkényelmi szempontból nem találkozunk különleges fonetikai elváltozással.

E hangcsoportok kapcsoltatásánál a következőkre legyünk figyelemmel:

a) A b , minthogy ennél a consonansnál a nyelv nem módosít, úgy kapcsolódjék az elől álló vocalishoz, hogy vegye föl annak a nyelvállását, de alkalmazkodjék egyben annak az ajakállásához is. A siketnéma e kettős

követelmény ellen gyakran vét, amiből aztán ilyen kiejtésbeli hibák származnak: ebbe = $e_{abb}ae$ stb.

b) Minthogy a zöngés explosivák többinél már a nyelv is módosít, ezek a consonansok tehát az elől álló vocalisoknak csak az ajakálláshoz kell, hogy alkalmazkodjanak. Ennek a követelménynek sem tesz mindig eleget a siketnéma s azért hallat ilyen kiejtést: $igy = i_e gy, = ü^e get$ stb.

6. Ha a vocalisokhoz zöngétlen explosivák kapcsolódnak, az esetben sem találkozunk nyelvkényelmi szempontból különleges fonetikai változással.

E hangcsoportok kapcsoltatásánál egyébként ugyanazok tartandók szem előtt, mint az előző 5. a)–b) pontok alatt.

IV. Egy consonans és egy vocalis találkozása és kapcsolódása.

Az esetek száma, $25 \times 9 = 225$, vagyis ugyanannyi, mint a vocalisoknak consonansokkal való kapcsolódásánál.

Ennek a 225 esetnek a csoportosítását az alábbi táblázat tünteti fel:

3. táblázat.

Egy liquida találkozásása	Egy nasalis találkozásása	Egy zöngés	Egy zöngétlen	Egy zöngés	Egy zöngétlen
		spirans találkozásása			
e g y v o c a l i s s a l.					
lá, rá, la, ra, lo, ro, lu, ru, le, re, lé, ré, li, ri, lö, rő, lü, rü.	má, ná, nyá, ma, na, nya, mo, no, nyo, mu, nu, nyu, me, ne, nye, mé, né, nyé, mi, ni, nyi, mö, nő, nyő, mü, nü, nyü.	vá, zá, zsá, já, va, za, zsa, ja, vo, zo, zso, jo, vu, zu, zsu, ju, vé, ze, zse, je, vé, zé, zsé, jé, vi, zi, zsi, ji, vő, ző, zső, jő, vü, zü, zsü, jü.	fá, szá, sá, há, fa, sza, sa, ha, fo, szo, so, ho, fu, szu, su, hu, fé, sze, se, he, fé, szé, sé, hé, fi, szi, si, hi, fő, sző, ső, hő, fű, szű, sű, hű.	bá, dá, dzá, dzsa, gyá, gá, ba, da, dza, dzsa, gya, ga, bo, do, dzo, dzso, gyo, go, bu, du, dzu, dzsu, gyu, gu, be, de, dze, dzse, gye, ge, bé, dé, dzé, dzsé, gyé, gé, bi, di, dzi, dzsi, gyi, gi, bö, dő, dző, dzső, győ, gő, bü, dü, dzü, dzsü, gyü, gü.	pá, tá, cá, csá, tyá, ká, pa, ta, ca, csa, tya, ka, po, to, co, cso, tyo, ko, pu, tu, cu, csu, tyu, ku, pe, te, ce, cse, tye, ke, pé, té, cé, csé, tyé, ké, pi, ti, ci, csi, tyi, ki, pó, tő, cő, cső, tyő, kő, pü, tü, cü, csü, tyü, kü.
Változók	Változatlanok	Változók	Változatlanok	Változók	Változatlanok
—	A fentiek mind.	—	A fentiek mind.	—	A fentiek mind.

A 3. táblázathoz fűzött magyarázat.

Hogy ismétlésekbe ne essünk, e helyen, a III. pont alatt mondottakra való utalással csak annyit jegyzünk meg, hogy az e táblázatba beosztott hangcsoportok — a nyelvkényelmi szempont kívánta kapcsolódás szempontjából — ugyanúgy bírálendók el, mint a 2. táblázat hangcsoportjai, kivéven persze a

h-s kapcsolatokat. Az itteni *h-s* kapcsolatokban a *h* megmarad. Megmarad pedig azért, mert ezekben az esetekben a *h* szó-, vagy szótagkezdő.

Példák: háború, hajó, méhes, juhász stb.

V. Két consonans találkozása és kapcsolódása.

A magyar beszéd consonansainak a száma 25. Ezek a következők: *p, b, m, f, v, t, d, r, l, n, sz, z, c, dz, s, zs, cs, dzs, j, ny, ty, gy, k, g* és a *h*. A magyar beszédnek ez a 25 consonansa $25 \times 25 = 625$ -féleképpen kapcsolódhatik össze egymással az élő beszédben. Ezt a 625 esetet a még hátralévő 9 táblázatban mutatja be ez a könyv.

VI. Liquidáknak liquidákkal és nasalisoknak nasalisokkal való találkozása és kapcsolódása.

1. Liquida liquidával $2 \times 2 = 4$ esetben kapcsolódhatik össze a magyar beszédben.

2. Nasalis nasalissal $3 \times 3 = 9$ esetben kapcsolódhatik össze a magyar beszédben.

4. tábla.

Két liquida találkozása.		Két nasalis találkozása.	
rr, rl, ll, lr.		mm, mn, mny, nn, nm, nny, nyny, nym, nyn.	
Változók.	Változatlanok.	Változók.	Változatlanok.
—	A fentiek mind.	nm, mny, nym, nyn.	mm, mn, mny, nn, nyny.

A 4. táblához fűzött magyarázat.

A) Általános tudnivalók.

1. Liquidának liquidával való kapcsolódásakor nincs fonetikai változás.

2. E hangcsoportok kapcsolódásánál azonban figyelemmel kell lennünk fonetikai szempontból az ú. n. hosszú- és kettőzött consonansok kiejtésbeli szerepére, viselkedésére.

3. De figyelemmel kell lennünk továbbá arra is, hogy e hangcsoportok hangjai nyelvkényelmi szempontból a lehető legrövidebb úton s a lehető legrövidebb idő alatt kapcsolódjanak egymáshoz.

4. Két nasalisnak a kapcsolódása nyelvkényelmi szempontból 4 esetben változással, 5 esetben pedig változás nélkül megy végbe a folyékony beszédben.

B. Részletes tudnivalók.

1. Az *rr* lehet a folyékony beszédben:

a) Hosszú consonans, mégpedig akkor, amikor az *rr* szóvégző a beszédben.

Példák: *orr, forr, varr* stb. Ezekben az esetekben az *rr* egy levegővel képződik s hosszan hangzik.

b) Kettőzött consonans, mégpedig akkor, amikor az *rr* két szótagba tartozik.

Példák: *orrom, forral, varrat* stb. Ezekben az esetekben az *rr* két levegővel képződik s két *r*-nek hangzik. Ennek a *rr*-nek a levegőjéről azt jegyezzük meg, hogy a második *r* levegője bőségesebb is és erősebb is, mint az első *r* levegője. A két *r* levegője azonban szünettelen s egybeolvadó.

2. Az *rl* kapcsolataánál arra ügyeljünk, hogy az *r*-ből ne menjen vissza a nyelv a nyugalmi helyzetbe, hanem az *r* végső momentuma kapcsolódjék bele az *l* kezdő momentumába.

Ha a siketnémát az itt mondottakra nem tesszük figyelmessé, az esetben ő így fogja az *rl*-et kapcsolni: *kérlek = kérelek* stb.

3. Az *ll* úgy bírálendő el a kapcsolódás szempontjából, mint az *rr*.

4. Az *lr* kapcsolódása akkor helyes, ha az *l* helyzetéből nem mozdul ki a nyelv hegye, hanem ha e helyett az *l* nyelv kétoldali szűkületének elzáródásával egyidőben megy át a nyelv hegye a megkívánt pörgésbe. **Példák:** *félre, felrak* stb.

5. Az *mm*, *nn* és az *nyny* is úgy bírálendő el a kapcsolódás szempontjából, mint az *rr* és az *ll*. **Példák:** *Emma, programm; ennek, fenn; annyi* stb.

6. Az *mn* kapcsolódása akkor helyes, ha az *m* bilabialis zárata csak akkor nyílik fel, amikor a nyelv már megalkotta az *n* nyelvhegyi zárlatát. **Példák:** *szemnek, tömnek* stb.

7. Az *mny* helyes kapcsolódásának pedig az az előfeltétele, hogy az *m* bilabialis zárata csak akkor nyíljék fel, amikor az *ny* nyelvháti zárata már kialakult. **Példák:** *szemnyilas, szemnyi* stb.

8. Az *nm* hangcsoport nyelvkenyelmi szempontból assimilatio változáson esik át, mégpedig úgy, hogy az *n* az *m* hatása alatt *m*-mé válik.

Az assimilatio változásnak ezt a módját, mivel a képzés helye változik meg s mivel továbbá a hátul álló hang hat az előtte állóra, a képzés helyét érintő s hátraható assimilatioak hívják. **Példák:** *színmű = szímmű, utánmondás = utámmondás, én már = émmár, én mondom = émmondom* stb. E példákban az *mm* kettőzött consansnak ejtendő.

9. Az *mny*, *nym* és az *nyn* hangcsoportok is a képzés helyét érintő visszaható assimilatio változáson esnek át kiejtés közben. Ez alapon lesz nyelvkenyelmi szempontból az *nny*-ből *nyny*, az *nym*-ből *mm*, az *nyn*-ből pedig *nn*.

Példák: *színnyomat* = *színnyomat*, *nyáron nyitva* = *nyáronnyitva*, *íránymutató* = *írámmutató*, *hány madár* = *hámmadár*, *leánynező* = *leánnéző*, *hány nap* = *hánnap*.

Ha az itt felsorolt s a képzés helyét érintő visszaható erejű assimilatio változásokra nem hívjuk fel a beszélni tanuló siketnéma figyelmét, az esetben ő a két consonans közé — a beszéd tisztaságának és érthetőségének a rovására — egy vocalist, vagy egy vocalishoz hasonló artikulátlan kapcsolóhangot fog szűrni. Ezeknek a visszaható erejű s a képzés helyét érintő assimilatio változásoknak az észrevevésére és használására a folytonos gyakorlati alkalmaztatás mellett, mesterséges úton-módon kell megtanítani a siket-némát. Tanításuknál a következőkép járjunk el:

a) A kezdőfokon minden kínálkozó alkalommal mutassuk meg a siket-némának írás útján pl. azt, hogy az *nm* kiejtés közben *mm*-mé válik. Ennek írásos szemléltetése vagy így történjék: *színmű* = *szímmű*; vagy pedig így: *színmű*.

mm

(Folytatása következik.)

Keller Helén és a rádió.

Keller Helén vak és siket nő leírja alább azt, hogyan „hallgatta“ a rádión *Bethoven 9-ik szimfóniáját*, amelyet a *New-Yorki szimfonikus zenekar Walter Damrosch* karnagy vezetésével a *New-Yorki Oratorium Egyesület* énekkara adott elő a *Carnegie Hallban*. *Keller Helén* kijelenti, hogy ő teljesen vak és siket s most volt először alkalma a rádión a zenét hallgatni. Tapasztalatait s érzéseit a „*Chicago Herald Examiner Radio Section*“ c. újságban (1924. II. 23.) az alábbiakban adja elő:

Az elmúlt esték egyikén felejthetetlen órát töltöttem azzal, hogy rádión hallgattam *Bethoven 9-ik szonátáját*. Nem állítom azt, hogy én ugyanazon érzékszervvel „hallgattam“ a zenét mint az ép érzékszervű emberek. Azt is alig tudom leírni, hogy a tapintás érzékének segítségével, hogy kelthetett ez bennem örömezt, hisz ezt első meglepetésemben magam is csodálatos dolognak tartom.

A vakok dombornyomású lapjában olvastam, hogy Amerikában minden intézetbe befogják vezetni a rádió beszélő-gépet. Nagy örömmel olvastam ezt a hírt, mert éreztem, hogy ezáltal a vakok egy új élvezetforráshoz jutottak; amely örömben velük együtt én is részesülhetek.

Midőn egyik este a család hallgatta a csodás és halhatatlan szimfóniát, ezek egyike azzal fordult hozzám, hogy tegyem kezem a hallgatóra; vajjon megérezem-e az érzékeny lemez rezgéseit!

Rezgéseket éreztem.

Sietve lecsavarták a hangadó készülék fedősapkáját s én könnyedén hozzáértem az érzékeny diafragmához. Mily nagy volt a megdöbbenésem, mikor nemcsak a rezgéseket, hanem a zene élénk ritmusát, lüktetését és magát a zene által felkeltett hangulatokat is megéreztem. A különböző hangszerek csengése és összhangzásának ölelkező rezgései elbűvöltek. Tényleg megtudtam különböztetni a kornét, a dob pergését, a mély hangú violát és a zengő finom hegedű összhangzását. Éreztem, hogy a hegedű elbájoló hangja miként olvad bele a többi mélyhangú hangszerek tömkelegébe s hogyan uralkodik mégis azok felett. Midőn pedig e harmónia hullámain keresztül megszólalt az emberi hang, rögtön felismertem azt mint hangot.

A szívem verése is megállt amint éreztem, hogy az énekkar ereje mint emelkedik az elragadtatás szárnyán a hangszerek fölé, mint nő erejében mint a láng! A női hangok úgy tűntek fel előttem, mint a menyeyi angyalok lágy, zsongó kara, mely lassan beleolvadt a zene ihlettől sugalmazott harmóniájába.

A nagy zenemű érző ujjaim alatt lüktetett, zsongott, sőt mint a viharzó szép Óceán tombolt s lassan elült ez az isteni hangrezgés, mint elül a széltől felkorbácsolt makrancos, haragos tenger is a félelmesen szép háborgás után.

Hódolat Bethovennek.

Mindez természetesen nem volt „hallás“, de állítom, hogy ez a csodás hangszínezet és harmonia lelkemben fenséges és gyönyörűséges élvezetet keltett. Éreztem, hogy a természet lágy hangjai kezemben énekelnek, mint a szellőtől mozgatott nádas susogása. Néha csobogtak s mormoltak mint a futó hegyi patak vize.

Nem voltam még ennek előtte a hangok rezgésétől annyira elbűvölve soha, mint most.

Ami alatt a sötétben figyeltem a dallamokat és ezek árnyalatait, visszaemlékeztem arra, hogy Bethoven, a nagy művész, aki az érzéseknek ily erejét tudta nyújtani az egész világ számára, — épen olyan siket volt mint én!

Bámulom Bethovennek azt a lelki erejét, mely e hiányossága mellett ily gyönyört nyújtott az embereknek, mely csapongott lelkén és az én lelkemen s elsímult mint a haragos hullám a csendes partokon.

Keller Helén csodás „Önéletrajz“ c. munkájával s ezzel az újabb szenzációs érzéseivel talán nekünk is — illetve a szakembereknek — foglalkozni kellene! Mi a véleménye ezekre különösen a vakok tanárainak? Amerikai hírek-e ezek — mint sokan nagyon könnyen reáfogják — vagy igaz megmagyarázható érzések?

Adatok a siketnéma-gyermekek orvosi vizsgálataihoz.

IV. közlemény.

Közli: *Dr. Bárczi Gusztáv*, a budapesti áll. siketnémaintézet szakorvosa.

A tanár és a szakorvos párhuzamos munkája van hivatva teljes egészében biztosítani az embermentést intézeteinkben. Az orvos gyógyítsa, mentse a menthetőket, hogy a tanár nehéz munkája könnyebb legyen. Az orvos gyűjtsön adatokat orvostársai és a pedagógusok részére, hogy esetleg jobb módszerek születhessenek.

A növendékanyagunk soraiból a scarlatinás siketek száma apadóban van, jelentős tehertételtől szabadultak meg intézeteink azon egyszerű orvosi megállapítás által, hogy scarlatinánál ne habozunk korán, sokszor talán indokolatlanul is paracaenthesist végezni.

Nagy számban vannak a tbc-es siketek. Ezeknek a szervezete is oly nyomorult, hogy a tanár csak a legnagyobb erőfeszítésekkel végezi a reábizott feladatot. A pedagógusok előtt is könnyen levonható tanulság tehát: a tanítás szempontjából ma az intézetek sokkal rosszabb gyermekanyaggal rendelkeznek.

Szaporodott a syphilises siket gyermekek száma is, akik szellemileg szintén sokkal gyengébb pedagógiai objectumot képeznek.

Változatlanul áll a degenerációs arányszám.

E tények mellett hallgatagon elmenni nem lehet. Teljesen más követelményt kell felállítani egy scarlatinás, mint egy tbc vagy syphilises siketnémával szemben.

A szakorvos kötelessége, hogy amennyire a tudomány mai állaspontja engedi, amennyire az eszközök rendelkezésére állanak, siessen a tanár segítségére.

A bpesti intézetben a tbc - s gyermekanyag Quarz - therápiára állíttatott be. Pontos megfigyelés végeztetik a kezelésbe vett gyermekanyagról, főleg oly irányban, hogy testük erősödésével milyen arányban javul az általuk végzett szellemi munka eredménye.

A degenerációs siketségek javítására, tekintet nélkül annak előre nem látható theoretikus vagy praktikus voltára, szintén kísérletek és megfigyelések végeztetnek. Minden reményünk az, hogy e belső munkálkodás által intézetünk taneredményeit fokozhatjuk. Célunk az is, hogy amely munkálkodásunk jutalma praktikus eredményhez vezet, kartársainkkal közöljük és az ő munkálkodásukat is megkönnyítsük.

(Folytatása következik.)

Nyílt levél Tóth Zoltánhoz.

Kedves Zoli Öcsém!

Mikor a „gyógypaedagógiai“-nak elnevezett közös portánkon a személyeddél nagyon összefüggő, közelebb történt jelentősebb eseményről akarok hozzád a mi nyilvánosságunk előtt egy pár szót szólani, — úgy-e nem veszed rossz néven, ha életkorunk viszonya és még a tegnapelőtti, tegnapi barátságunk alapján így szólítalak meg. Én legalább nem venném rossz néven — a te helyedben. Ezt azért gondolom és mondom, mert ezelőtt 20 évvel, mikor megismertetni kívántad magadat előttem, még igen ifjú voltál és ha nem bántalak meg a visszaemlékezetéssel, — én akkor egyik tanárod voltam a képzőnkön. Az is igaz, hogy egy országos siketnéma-intézetnek is igazgatója voltam már akkor. És minthogy te nem tudhatsz róla, mert akkor még valamelyik képzőben voltál tanuló, azt is megemlítem neked, hogy már a gyógypaedagógiai pályára való idejöveteled előtt én a képzőnknek nemcsak igazgatója, de egyik újjászervezője, a mai mivoltának egyik — talán jelentősebb alapvetője és felépítője voltam. Ha netalán bármely irányban is valamely kétyeled volna, nézd meg az 56,965—1904. sz. vkm. iratot, mely a képzőnk színvonalának eredményes emeléséért elismerést fejez ki nekem. Aztán jó azt is megtudnod, hogy a mai már haldokló szaktanácsnak, 1898—1903 végéig én voltam az első és szintén nyomvevő előadója. Erről sem tudhatsz, mert te még csak 16—18 éves ifjú lehettél — valahol távol a siketnémák, vakok stb. oktatásügyének forró kohójától, lázas munkájú műhelyétől. Ajánlom tehát legalább ezutánra, hogy tekints bele a közelebről megjelenő Siketnéma-oktatásügyi bibliográfiámba, hogy legalább **tudj** meg azt, amit idősebb kartársaid ezelőtt 20—25 évvel **alkottak** a te tudtodon kívül a mai új kor számára és a te okosan felhasználható javadra.

Még egyre fel kell hívnom itt figyelmedet. Szókimondó, de becsületes ember szól hozzád, kinek szavát megkívánom, hogy elhidd. Én ezelőtt 27, 26 és 25 évvel — mikor ezek az események történtek — egy vonásnyi energiát sem fejtettem ki, hogy akár a bpesti, akár a váci igazgatói állást elnyerhessem s az igen megtisztelő szakt. előadói tisztet megkapjam. Akkor az ilyesmi nem igen volt divatban. Mind a három tisztséget az ügyosztálynak akkori főnöke a maga kezdeményezéséből önként, meglepetésszerűleg hozta elémbé, vagy adta kezembe.

Te — úgy tudom — nagyon igazságszerető ember vagy; nohát kezed ügyébe adom e történeti adatokat, mert az igazság nem nélkülözheti a mult tanulságait. Az imént felsorolt események óta történt egy kis változás. 1904. nyarán — mert a képzőnket Bpestre vitték — megszüntem képzői igazgató lenni; a succrestentia kívánalma pedig újabb tagokkal kívánta pótolni a képzőtanári létszámot, s ezelőtt két évvel te is egyik tanára lettél képzőnknek —

a vakok ügyénél. Hogy ez hogy történt, mint történt, nem firtatom, intézzék el a vakok intézetebeli tanártársaid, kik úgy vélekednek, hogy „soron kívül általános meglepetésre“ lettél képzői tanár. Mondom: ezzel nem akarván érdemlegesen foglalkozni, eddig még — úgy ahogy — rendben van a dolog. De következőleg van egy fontos mozzanat, amely nagyon kihívja a többségi közhangulat megdöbbenését és nagyon próbára teszi az eszmékért és igazságért hevülni tudó embereknek erkölcsi érzékét és azok nyugalmát, kik eddig értékes és kitetsző munkájukért beérték — az anyagiak hiányában — az erkölcsi jutalommal is.

Te tudod már — kedves Zolim, hogy miről van szó.

Arról van szó, hogy te, ki ezelőtt csak két évvel lettél képzői tanár, két évi — közönséges, tehát nem kitetsző értékű — működésed után most a nyáron, mikor a szokásos szünetelés idején néma volt a süketek, vakok berke és a minisztériumbeli ügyosztály is csökkent létszámmal dolgozott, te legalább is öt idősebb és talán nem kevésbé érdemes és talán nem méltatlan tanártársadnak mellőzésével igen sokunknak megüttődésére nagy ügyesen megszerezted magadnak a *csendesen megürült* tanárképzői igazgatói szép tisztet.

Ha netalán fájna az, hogy öreg barátod ily nyiltan szemedre lobbantja e való tény, gondold meg, hogy a sérelmet te kezdted azzal, hogy nagy bűzgóságod szembekerült az igazsággal és méltányossággal. Az én beszédem csak reakció a te akciódra.

Hidd el azonban tölem, hogy nekem e sérelmes félretolásból *személyszerint* egy ötödrész sem jut, mert én már többé-kevésbé kiszolgált katona vagyok, s beletörődtem abba az életelvbe, melyet a közmondás így fejez ki: Félre fazék, jön a csupor. És hogy jobban meggyőzzelek őszinteségemről, azt is elmondom, hogy noha én sejtettem valamit s gyógygyaed. berkünk homályából hallani is véltem némi törtéteseknek a neszét, de én — míg ezek történtek — az egyik alföldi faluban elhúzódva dolgoztam boldogító érzéssel egy közérdekű irodalmi munkámon.

Tehát nem önérdékből írom e nyílt levelet neked. Mi is lenne akkor a közügyből, ha mindenki csak a saját érdekét tekintené és csak annyiban exponálná magát valamely elv szolgálatában, hogy van-e belőle magának haszna, vagy nincs. Nem!

Koromnál, néminemű tanügyi munkásságomnál, képzőtandri tisztemnél fogva s tanáregyesületi elnöki kötelezettségemből kifolyólag érzem, hogy a Te megdöbbenést keltő megbízatásod nyomában kifejezést adjak a túlnyomó tömeg hangulatának s egy hatvány fényugarat vetítsek utólag a jóhiszeműleg intézkedett miniszternek a kezeiügyébe.

Kedves Zoltán Öcsém! Úgy-e, hogy tégedet a nyári szünidőben a tanárképzőnknek lemondott igazgatója javasolt a maga helyébe utódjául? Ez olyan rendben levőnek látszik az első tekintetre, hogy talán szó sem férhetne hozzá! Pedig nem egészen van így. Tanárképzői testületünknek ugyanis volt az

1923—24. tanév folyamán egy elvi határozata, hogy képzőnk autonómiájának fejlesztése, kiépítése érdekében a személyi ügyek első megszürése a tanári testület plénumában történjék. Emlékszel-e arra, hogy ennek a tárgynak éppen te voltál egyik legodaadóbb, lehangosabb szószólója. Tudod-e azt, hogy ez **egyhangú határozat** volt, melyet az akkori képzői igazgató: Berkes János is, mint a saját felfogásával teljesen megegyezőt szegezett le követendő irányul?

Már most mi történt? Elmondom ezt is, ha te, avagy Berkes János lemondott igazgató talán elfeledtétek volna. Az 1924. évi június végi tanári együttességünkben ugyanis néhányan felvetettük egy évszázó s a következő tanévet némileg előkészítő tanári gyűlésnek a szükségességét — gondolva az igazgatói állás esetleges megüresedésére is. Berkes János igazgató akkor azzal szerelte le a felszólalást, hogy nincs semmi oly tárgy, melyért gyűlést kellene tartanunk. Néhány nap múlva azonban Berkes János képzői igazgató **csendben lemondott** állásáról s ajánlott tégedet, a legifjabb képzői tanárt anélkül, hogy erről tanári testületünk a határozatunk értelmében csak valamit is tanácskozhatott volna, vagy csak sejtelve is lehetett volna.

Ennek az eljárásnak minősítését — az eddigiek után — nem bízhatom csak te reád; — rábízom az érdektelenül elfogulatlanokra és a folyó évi szept. 18-iki tanárképzői gyűlésünknek arra a S.-féle indítványra, melyet Berkes János volt igazgatóval együtt te is elfogadtál.

Lehet azonban, hogy te ártatlan képpel azt mondod erre: „én erről semmit nem tudtam, engemet is egészen meglepett a Berkes ajánlása.“ Ezt szinte várom is. És én olyan naív vagyok, hogy el is hiszem neked, éppen úgy mint azt, hogy a „kéz kezet mos“ féle kölcsönös biztosításból sem igaz egy szó sem, valamint az a szóbeszéd sem, hogy te külső protektorokat állítottál volna sorompóba sikered érdekében.

E mende-mondák egyikének alaptalanságáról különben úgy is megfogja talán nemsokára győzni az utókort a megüresedni fogó budai gyógyp. intézet igazgatói állásának betöltése.

Lám a protekció dolgában a siketnéma-oktatásügynek egyik igen érdemes, neves tagja: egyik nagy intézetünknek igazgatója már másként fejezte ki magát nyilvánosan. A szept. 7-i tanáregyesületi gyűlésünkön ugyanis azt mondotta: hogyha bebizonyítod, hogy nem vettél igénybe protekciókat, akkor ő hajlandó megkövetni tégedet, az eljárásod jellemzésére tett nyilatkozatáért.

Én édes barátom a te helyedben nem hagynám magamon száradni ezt a szépségfoltot.

Elképzelem azonban, hogy a Nagy Sándorok mintájára úgy akarod ketté vágni az én eszmemenetem fonalbogját, hogy itt a miniszter úr már intézkedett, ezt kritizálni nincs jogom s punctum; különben is itt szerinted a te főiskolai bizonyítványod volt a döntő, a mivel legyőztél másokat.

Ezt a gesztust én kifogom, ennek ellentmondok. Már kifejeztem, hogy nem a miniszter úr intézkedését kívánom kritizálni, mert ő bizonyára jóhisze-

müleg intézkedett a tanácsadói javaslatára — s ha voltak — a te külső protektoraid kérésére. Hanem arról van szó, hogy a megbízatást megelőző ténykedések hívják ki a kritikát. Itt van a fordulópont kedves Zolikám!

Ami pedig a te főiskolai képzettséged címén előtérbe tolt képzelt fölnyedet illeti, erre is van szavam. Noha a te főiskolai végzettséged körül támadt homályos legendában még mindig vannak olyanok, kik nem látják tisztán a dolgot, én nem vonom kétségbe állításodat, s elhiszem azt, hogy most a nyáron, talán épen a megbízatásod előtt egy pár nappal kézbe kaptad a fontos írást. De aztán te se vond kétségbe az én beszédemet, hogy ugyanis képzőnk tantrai között háromnak is van és pedig több éves főiskolai diplomája, akik a te újdonsült 1—2 napos diplomáddal szemben személy szerint is nyomnak annyit a latban — ha nem többet — mint te. — Mi marad még hátra? Talán a főiskolai képesítettségednek szakunkba vágó különös értékesége? Hallomás szerint te a kémiai szakra kaptál bizonyítványt. Mondd meg édes barátom, hogy e címen ugyan hol, miben tűnik ki a főiskolai tanultságodnak értéke akár a siketnémák, akár a vakok, akár a hülyék oktatásának javára? Arra még emlékezhetsz gyógypaedagógiai tanárgyakornoki korodból, hogy amikor készültél e pályára, azt tanultad, hogy ezelőtt 100 és 150 évvel az egyik németországi s. n. mester guminyelvet ajánlott a siketnémák megszólaltatására, a másik meg ecetet, ürmökivonatot, tiszta és cukros vizet alkalmazott a siketnémák némely hangjának képzéséhez. De ez — mondom — ezelőtt 100—150 évvel volt s te is megmosolyogtad akkor.

Ennél több köze pedig nincs a kémiának a gyógypaedagógiához. Tehát e tekintetben nem előbb, de hátrább áll a te kémiai készültséged azokénál, kik közöttünk az orvosi tudományban, avagy a nyelvészetben mutathatnak fel főiskolai végzettséget, mert ez utóbbi tudományok legalább szorosan határosak a gyógypaedagógiai tudomány ágaival.

Nem vagyok minden áron barátja a külső jelenségekben mutatkozó tekintélyhajzásnak, de ha már mégis abban keressük üdvösségünk kielégítését, hogy főiskolai tekintély emelje tanárképzőnknek a színvonalát, bizonybizony hidd el, hogy nagyfokú szerénytelenség kellett annak igazolghatásához, hogy a tőlünk igen távolra eső kémiai szaktudomány épen a te személyedben, a te újdonsült diplomáddal adja meg tanárképzőnknek az emelkedettebb színvonalat.

Beh restelhetik is magukat azok, akik annyira hátramaradtak, hogy te eléjükbe kerülhettél.

Avagy mond meg kedves Zoli öcsém, hogy te, ki a vakok oktatása terén működtél eddig, mit tudsz kiváló érdemedül felmutatni, a mi önkényes emeltyűd lehetett volna a képző-igazgatói állásra? Talán csak nem az, hogy a háború után a vakokat gyámoltó orsz. egyesületnél megszervezett igazgatói állást te nyerted el? Ezt azért nem gondolnám, mert vakok intézetbeli kartársaid azt mondják, hogy te nem voltál ott azok között, kik a rokkant vak katonákat

tanították és mégis mikor a jutalmazásra kerülhetett volna a sor, akkor a „szolgálati években idősebb, tapasztalatokban pedig gazdagabb tanártársaiddal szemben“ te nyerted el az elébb említett igazgatói állást.

Szerveztél egy gyógyp. társaságot! Igen! Melynek hangos jelszava a tudományos búvárkodás leendett volna. Ugyan édes Zolikám! Minden tiszteletem és nagyrabecstülésem az ideális lelkű, nagyműveltsegű és nagynevű elnök fajsúlyja és értéke iránt, no meg a szintén kívülről jövő egy-egy neves férfinak is, de kérdem: várhatjuk-e tőlük az oktatás-ügyünknek szaktudományos művelését? Mert a belső szakemberektől még eddig hiába vártuk ezt. Pedig ott vagy te is és tudtommal főember vagy ott. Bizony-bizony nem reális dolog egy véka búzáért egy imponálásra kényszerült nagy malmot építeni. Meglehet azt az örölni valót ezidőszerint egyesületünk kisebb malmában is örölni; így legalább nem csinálunk erkölcsi adósságot. — Ebben vagyunk mi ketten — kedves Zolikám — nagyon távol egymástól.

Meglehet azonban, hogy talán a siketnémák érdekében cselekedtél valami nagyon jelentőset? Lehet, de mi szakbeliek egyáltalán nem tudunk róla. Egyébként — dicséretedre legyen mondva — ebbe az ágba eddig még nem igen ártottad bele magadat, mert érezned kellett itt való járatlanságodat és mozdulhatatlanságodat. Nem is tudod egy kalásznyi értékedet sem felmutatni e téren. De meglehet, hogy talán a hülyék, gyengébb tehetségű gyermekek oktatása terén vannak alkotásaid, érdemeid. — Erről illőbbnek tartom, hogy ne szóljak. Számolni akarok még azzal a készen állható ellenérveléssel is, hogy az én értékelésemmel szemben a kartársak néhányra örömmel üdvözölt tégedet sikered alkalmából. Úgy van. Hiszen megszokott dolog az, hogy a hatalomra bármiképen jutottaknak a gyöngébbek önző számítással rendszerint hizelegnek. Külön kérdem: tudják-e ezek a kartársak mindnyájan azt, amiket én itt részben elmondottam, részben pedig amik még elmondásra várnak. Ez az egyik. A másik pedig az, hogy melletted inkább csak az ifjúság s ennek is csak egy része van, kik lelki összetételüknél fogva bizakodóbban üdvözlik a változást — jöjjön bár utána az özönvíz. (Példa reá a legutóbbi nagy társadalmi felfordulás.) Emellett az ifjúságnak kevés a multja, tapasztalata sem lehet több; s nem latolgatja a jövőt. Egy kicsit baj is volna, ha nagyon latolgatná, mert ez bizony — a mi időnkben inkább önös, mintsem eszményi célú volna. Hátha még valaki játszani is tud az emberek érdekhúrjain! Hiszen tudott dolog, hogy az egyik csoportnak fizetésjavítást helyeztél kilátásba, — akiket meg fogsz menteni a mostani nyomor élettől, egy néhánynak iskolaigazgatóságot ígértél, a harmadikat utódodul szemelted ki, a negyediknek képzőtanári állást fogsz szerezni, stb. stb. Ugyan melyik ifjú az, — s még ha nem ifjú is — ki ily ígéretek mellett ne örömmel üdvözölné a te feltűnt csillagodat? Aki szívesen emlegeti a felülről kapott* vállveregetést, az értékesíteni tudja ezt — lefelé is.

Te persze nem tehetsz róla, hogy az illetők mind elhiszik ezt; a tapaszt-

taltabbak azonban ismerik az életnek azokat a jelenségeit, melyekre ez a latin mondás a találó:

Ignotos fallit, notis est derisui.

Úgy hallom édes Zoli Öcsém, hogy te a szegedi megtámadtatás idején illetékes helyen megjelenvén, ellensúlyozásul bemutattad azokat az üdvözlő leveleket, melyeket barátaidtól kaptál megbízatásod alkalmából. Magad védelmére tetted, — jól tetted. De úgy-e, hogy te az igazságnak is híve, barátja vagy? No ha az vagy, akkor mutasd meg ezt a levelet is, mert az értéket jelentő pénznek is két oldala van.

Nem akarok mindent feltárni most; így is hosszúra nyúlt egyenes, nyílt levelem. Reményilem, hogy túlságosan nem neheztelsz öreg barátodra. Gondold meg, kedves Zolim, hogy te voltál a kezdő, én csak visszhangot adtam a történetekre. Vedd nyugodt mérlegelés alá e leveletem és lásd be, hogy nagy szépséghiba történt itt miattad és — általad. Ezeket az ügy javára — kérlek — reparáld meg azonnal. Mentsd meg a főhatóságot egy neki nem kellemes ténykedéstől s nyugtasd meg magadat és ami fő: megbántott tanártársaidat, s a megsértett közügyet, — add vissza a megbízatást addigra, míg valóságos érdemeid révén rád kerülhet a sor.

Egyébként ennek az ügynek jövőbeli fejleményei aligha fogják az én személyemet érinteni, mert olyan elhatározásra jutottam, hogy annak folyományaként a te igazgatásod érájában a tanárképző-intézet keretében mi ketten nem fogjuk egymást feszélyezni.

Ha netalán nem győzhettek volna meg, szükség szerint még folytatom.

Addig is béke velünk!

Vác, 1924. szeptember hó 18.

Öreg barátod

BORBÉLY SÁNDOR.

Reflexiók.

Egyesületünk válaszmánya f. évi szeptember hó 7-én gyűlést tartott. Minthogy a gyűlésnek egyetlen tárgya mindnyájunk előtt ismeretes, arról tehát e cím alatt fölösleges szólnunk. De felette alkalmas viszont ez a lefolyt gyűlés arra, hogy az ott elhangzottak fölött — extrospectiv alapon — szemlét tartsunk. Lássuk tehát ezt!

1. Az elnök rövid, de méltóságteljes bevezetője után, napirend előtti felszólalással kezdődik a gyűlés. Tisztán állt a később kialakult nagy többség előtt az, hogy mi a célja a napirend előtti felszólalásnak. Az elnök az ő bölcs és tapintatos irányításával, elejét vette azoknak a nem kívánatos fejleményeknek, amelyek a napirend előtti felszólalás nyomában már-már kialakulóban voltak.

2. Következő pont, a tárgy előadójának megokoló javaslata és az azt

követő hozzászólások. Ezek az utóbbiak a jellemzőek, tehát ezek érdeemesek a visszaemlékezésre, a megörökítésre.

a) Az első hozzászóló három kérdést fejtetett. Ezek közül az első arról szólt, hogy a protekció, ha azt érdemes veszi igénybe, nem hibáztatható. Ez a felfogás véleményem szerint nem egyéb, mint szépítőszeres rabulisztika s mint ilyen, csak a közelmúltbeli felfogásnak és gondolkozásmódnak a szüleménye. Régente ez nem így volt. Az igazi érdem protekció nélkül is érvényesült s így is volt az helyesen.

A második kérdés oda tendált, hogy az egyesület nem vindikálhat magának olyan jogot, hogy ilyen és ehhez hasonló kérdésekben szót kérhessen magának. Nem pedig azért, mert ez örökös széthúzást eredményezne az egyesületben. Ez így első látszatra igen szépen hangzik. De ha rámutatunk arra, hogyha bizonyos intézkedések kapcsán s pláne rendszeresen, bizonyos elcsuszlások történnek, annak reparáltására igen is a szakegyesületek a legilletékesebbek s egyben a legalkalmasabbak. Ennek számos példáját láthatjuk más téren is. A mi egyesületünk se akarhat minden személyi kérdéshez hozzányúlni, de igen helyesen érzi a kötelességét akkor, amikor fontos, szakbeli ügyeket mélyen érintő személyi intézkedésekhez hozzá kíván szólni s az ügy érdekében támogatására siet a fölöttes hatóságnak.

A harmadik — érintett — kérdés tárgya mindenképen helyeselhető volna, ha a szakvéleményezés egyszer-egyszer, tudva, vagy nem tudva, nem csuszamlanék el. Helyeselhető pedig azért, mert arról szól, hogy van a felettes hatóságnak szakvéleményező közege s így az a hivatott a szakvéleményezésre. De mi a véleménye a hozzászólónak pld. az olyan esetről, amikor mondjuk: a fölöttes hatóság szakvélemény alapján egy állást egy igen értékes személyiséggel betölt s ezt a bevégzett intézkedést bárki is — legyen az bár hasonlóképen értékes — keresztül húzatja összekötetései révén?

b) A második hozzászóló megindokolván a körirat hangját, férfiasan kijelenti, hogy azért mindenképen helyt áll s egyben arra is rámutat, hogy ha a jelen eset érdekeltje becsületszávára kijelenti, hogy megbízatását protekció nélkül szerezte meg, abban az esetben bocsánatot fog kérni tévedéseért.

c) A harmadik hozzászóló azt mondja többek között, hogy ismeri a megbízatást nyert programját, így tehát bizonyos abban, hogy a választás a legérdemesebbre esett. Mi is ismerjük legalább is annyira, mint a hozzászóló, de már előre jelezzük, hogy annak a bizonyos programnak nyomában, még sok harc fog megvívni s nem is csak a mi részünkről. Hogy többet ne is említsünk, itt van pld. a kriminálpedagógia kérdése?!

Szólt a harmadik hozzászóló még egyébről is.

Ez az egyéb — szerény véleményem szerint nem minősíthető egyébnek, mint igen jól kiszínezett kortesfogásnak. Azt mondta nevezetesen, hogy a fentemlített program végrehajtása, anyagi sérelmeinket is el fogja oszlatni. Aki anyagi ügyeink mai siralmas és szálnalmas helyzetének okait és okozatait

ismeri, az illet nem hirdethet komolyan. De vajjon, a polgári iskolai tanárok (nem is szólva a középiskolai tanárokról) is azért maradtak le anyagilag, mert eddig nem volt programjuk? Nem Uraim! Annak egészen más oka volt és van. Az itt elkövetett súlyos hibák okozói személyhez kötöten ismeretesek. Ha tehát e kérdésben a szeg fejére akarunk ütni, akkor ide üssünk és ne máshová!

d) De mit szólnak a nagyon hangos közbeszólók ahhoz a felszólaláshoz, amely az egyik tanári testület nevében hangzott el?

Ők nevezetesen a közelmultban nagyon hasonló ügyből kifolyóan joggal keseredtek el. Vajjon kívánatosak-e az ilyen megoldások?!

e) Hasonlóan elementáris erővel hatott az utolsó felszólaló beszéde. A felszólalás nyílt és bátor hangja és feltétlenül tiszteletet parancsoló tartalma, néma csendet teremtett a túlfűtött levegőben.

f) Volt a *többek között* egy nagyon érdekes közbeszólás is. Nem tudom, hogy a jól értesültek közé tartozik-e az illető kolléga? Azt mondta ugyanis, hogy az ügyosztály ajánlotta fel nevezettnek a szóban forgó megbízatást. De vajjon, mit szól hozzá az ügyosztály? Kár, hogy nem nyilatkozhatik.

g) Egyik kolléga nagyon sokat és nagyon hangosan szerepelt közbeszólásaival. Engedje meg, hogy az ő figyelmét a következőkre hívjam fel: Mondjuk pld., hogyha az egyik vakok intézetében nemrég megüresedett igazgatói állást nem vakok intézeti tanárral, de nem is gyógypedagógiai tanárral töltötték volna be, hanem egy hathetes tanfolyamot végzett kisegítőiskolai tanítóval, (nevezetesen ilyen hangok is keringtek a levegőben) akkor közbeszólásai ugyanolyan irányúak lettek volna-e, mint amilyen irányúak voltak?! Nem Uraim! Már sok a jóból, a protekcióból! Ha e legutóbbi kérdésben is érvényesült a protekció, akkor mindenképen jogos volt egyesületünk mostani fellépése, állásfoglalása.

—s —y.

Szemle.

Eszt-magyar barátság. A M. S. O. Esztországba is eljutott. Ebből az alkalomból W. Univer, Wändra-i sn. int. ig. ezeket írta lapunk szerkesztőjének: „Hálásan köszönöm a küldeményt. Mivel jelenleg szaklapunk nincsen, hasonlóat nem viszonzozhatok hasonlóval. Sajnos a mi ősi, rokon néptörzsünk nyelvi vonatkozásban oly különböző csapásokon haladt, hogy anyanyelvünkön nem érthetjük már meg egymást. Az ősi rokonérzés azonban örökké él bennünk“.

A „*Nordisk Tidskrift för Dövstumskolan*“ c. svéd szaklap 5—6—7-ik számában *Michels F.* bp. sn. int. tanárnak a M. S. O. 1923. 11—12 és 1924. 1—3. sz.-ban is megjelent „A siketnémák beszédének ästhetikája“ c. tanulmányát közli *Ivar M. Ingvarsson* fordításában. Ugyane számokban *Michels* a M. S. O. 1923. okt. és jubileumi számát ismertette.

A „*La Gazette des Sourds-Muets*“ (szerk: Henri Gaillard, 94, rue de la Mare, Paris) májusi számában az Orsz. Siketnéma-Otthon széleskörű munkásságát ismerteti. E lappal egyidejűleg csereviszonyba léptünk.

„**Tanulók Lapja**“ címen a bpesti áll. sn. int. cserkészcsapata *Pirovits* tanár irányításával tavaly óta havi ifjúsági lapot indított. A lap tartalmas, érdekes és illusztrált, a növ. maguk állítják elő. A békében oly szépen fejlődött ifjúsági irodalom ezzel újból megindult, örömmel köszöntjük a vállalkozást.

A snk. beszédének hangmagassága. *Alfred Schär*: Untersuchungen über die Tonhöhenbewegung in der Sprache der. Taubst. Vox, 1921. 3. sz.

Schär 7 születése óta siketen végzett hangmagasságmozgási kísérleteket a hamburgi fonetikai laboratóriumban a grafikai módszer alapján. A 7 sn. beszédje különösen monoton volt. Összehasonlítás végett 2 hallót, kiknek egyike színész volt, vizsgált meg. A vizsgálat eredménye nem fedte a pusztán a fül útján külsőleg megállapítható tényt. U. i. a snk. beszédje nem monoton, a snk. hangterjedelme lényegtelenül kisebb a rendes beszédhangénál; a hangmagasságváltozatok terjedelme a snk. beszédjében általában egyenlő a hallókéval.

Finnszágból. La Finlande, Aperçu de L'Organisation Politique et Administrative. Helsinki 1921, Imprimerie du Gouvernement. (L'Administration des Ecoles.).

A snk. képzését 7 intézet szolgálja. Az állam 400 növ.-et tart el. Sn. int. van a következő városokban: Borga (Porvoso), Abo (Turku), St. Michel (Mikeli), Kuopio, Jakobstad (Pietarsdori), Iyväskylä és Uleaborg. A vakoknak 2 intézetük van, 140 állami hellyel: Helsingfors (Helsinki) és Kuopio városokban. *Gyengeelméjük* részére 1 intézetük van, 100 áll. hellyel Perttula-ban.

Dr. Oscar Aronsohn: Der psych. Ursprung des Stotterns. Halle a. S. 1914. Carl Marhold. — A. a Kussmaul-féle Spasmenteóriát támadja, amely a dadogásban egy koordinált neurozist lát, amely pedig ált. elismerése dacára még sincsen bebizonyítva. A. a dadogás eredetét lelki okokban keresi. Szerinte az ok abban az ellenhatásban keresendő, amely az éiénk beszédinger és ama törekvés között fennáll, amely bizonyos pillanatokban ezt a beszédingert elnyomni igyekszik, amiből psychikai szégyen-affektusok és féltérségi érzések származnak. Tehát nem pszichó-fizikai, az akarattól független folyamatok vannak működésben, hanem tisztán pszichikai természetű folyamatok, amelyek az akarattól függnék és általa befolyásolhatók. A kezelés súlypontjának az ú. n. fiziológiai gyakorlati terapiából a pszichikai kezelésre kell áthelyeződnie.

Hivatalos rész.

Közgyűlésünk. Június 7-én zajlott le egyesületünk ez évi rendes közgyűlése, amely úgy látogatottság, mint tartalom szempontjából méltón sorakozott régi szép közgyűléseink mellé. *Borbély Sándor* elnök tartalmas és mélyszántású megnyitója után a titkári és szerkesztő jelentés következett, amely hű képét adta az Egyesület elmúlt évi munkásságának. Az ügy emelesét és fejlesztését szolgálták azok a beadványok, feliratok, amelyek a tanárképző igazgatójának önálló jelleggel való kinevezésére és az előadó — tanároknak — az osztályvezetés alól való részbeni mentesítésére, továbbá a gyp. pszik. laboratórium működésének a snk és vakokra való kiterjesztésére és a fonetikai laboratórium megszervezésére, valamint a gyengetehetségű növ. elkülönített oktatására vonatkoznak. Az előkészítő osztályok felállítására vonatkozólag egyesületünk felhívta tagjait, hogy erre vonatkozó szakfelfogásaikat fejtsék ki. Már most rámutat arra, hogy az előkész. osztályban évről-évre visszamaradó gyengetehetségű növ. felszaporodása természetszerűleg fel fogja vetni a differenciált oktatás kérdését. — Szakirodalmi eseményt képezett *Borbély* bibliografiájának és *Istenes* fonetikai művének, továbbá *de l'Épée* művének magyar fordításban való megjelentetése és a M. S. O. jubiláris száma. — Az alapszabálymódosítással kapcsolatos munkálatok elvégeztettek és a jóváhagyás rövid idő kérdése. — Egyes. taglétszám; 170.

Egyesületünk az elmúlt évben nagy és kitartó munkát végzett a státus anyagi ügyeiben. Ezt teljes összhangban csinálta az egész gyógyped. tanársággal. 5 gyűlésen és az ápr. 4-i kongresszuson foglalkozott az ügygel és 13 ízben jártak küldöttségeink illetékes helyeken. Megértésre és jóakaratra mindenütt találtunk. Vajha adná az Ég, hogy a szóval nyilvánított jóakat végre tetest öltene, — mert féltő, hogy a leromlott testtel a lélek is, az ügy is elsorvad! Státusunk anyagi helyzete hihetetlenül aggasztó, erőnk fogytán... de hinnünk kell az igazság és méltányosság győzelmében! A mai szomorú helyzetből le kell vonnunk azt a tanulságot, hogy: a hivatásunkkal járó köteles és azon felüli munkásságunk mellett sohasem szabad anyagi ügyeinkről megfélekedni, avagy csak kis mértékben is elhanyagolni, mert ebből származnak a szinte helyrehozhatatlan károk, szenvedéseink.

Az anyagi ügyekkel kapcsolatosan két indítvány tétetett; az ezekre hozott határozat így szól: 1. A legközelebbi előléptetések a rangsor megtartásával történjenek meg, amely mellett azonban a IX. és X. fizetési osztályokban mutatkozó feltűnő sérelmek orvosoltassanak. 2. A haza szolgálása miatt későbben szakvizsgázott és kinevezett kartársak rangszáma helyesbítésék.

Egyesületünk nyomtatékosan rámutatott még arra is, hogy a tanítói pályán eltöltött évek beszámításának a kérdése megérett arra, hogy ebben törvényes rendelkezés tétessék, mert különben a pedagógiai gyakorlattal is bíró tanítóság eleje nem fog a gyógyped. tanári pályára kíváncsolni, mert sem magasabb képesítésének, sem aránytalanul nehezebb munkájának erkölcsi és anyagi méltánylását nem találja itt meg, ennek egyik következménye leszen az is, hogy a gyengébb minőségű és legfeljebb az jön át a mi terhes pályánkra, aki másutt elhelyezkedni nem tudott: ez pedig ügyünk elsorvadását jelenti. Minthogy pedig az automatikus előlépéssel bíró tanítói státusból kerülnek fel a mi tanárképzőnkre a jelöltek, a %-os rendszerű előléptetési rendszerünk pedig státusunk mai siralmas helyzetét eredményezte, természetes tehát, hogy egyesületünk ügyünk színvonalon tartása és fejlesztése, valamint a tanárok méltányos anyagi ellátása érdekében szintén a legigazságosabb automatikus előlépési rendszert óhajtja azzal, hogy a %-os előlépés csak az V-ik rangosztályra vonatkozzék. *Ügyünket csak kiváló pedagógus szolgálhatja, kiváló pedagógus pedig csak akkor jön pályánkra, ha régi, évszázados megbecsültetésünk visszaadatik.*

A közgyűlés két kimagasló pontját képezte *Istenes Károlynak* „Hangkapcsolódások a magyar beszédben“ és *Schreiner Ferencnek* „Érdeklődés és érdekeltetés“ c. alapos felkészültséget mutató előadása, amelyet tartalmas vita követett. *Istenes* művének közlése folyamatban van.

Hochrein kartársunk indítványa értelmében elhatározott, hogy a szanalással kapcsolatos óraszámemelés tárgyában járjon el az elnökség és ennek végrehajtása előtt kérdeztessünk meg, minthogy a sn.-oktatás akkora szellemi és fizikai energiát kíván, hogy egy túlmagas emelés a tanárok egészségét komolyan veszélyezteti, az intézet rendtartása, tanterve pedig átdolgozást kíván.

A tisztújítás során elnökké egyhangúlag újból *Borbély Sándor* választott meg; társelnök *Herodek Károly*; alelnökök *Nagy Péter* és *Schannen Péter*; titkár *Schannen Péter*; jegyző *Magyar László*; pénztáros *Konrad György*; ellenőr *Rédiger Károly*; számvizsgálók *Fizory Bódog*, *Hochrein Lajos* és *Mayer András*; szerkesztő *Schulmann Adolf*; belső munkatársak *Michels Fülöp*, *vitész Keményffy Károly*, *Kirschenheuter Ferenc*, *Schreiner Ferenc*; kiadóhiv. főnök *Pirovits Jenő*. Választmányi tagok: *Deschensky Ferenc*, *Deschensky Nándor*, *Istenes Károly*, *Kirschenheuter Ferenc*, *Klug Péter*, *Lett József*, *Michels Fülöp*, *Palatinus N. Károly*, *Puha László*, *Schreiner Ferenc*, *Simon József*, *Sturm József*, *Supka Károly*, *Szabady Géza*, *Szentgyörgyi Gusztáv*, *Szép József*, *Török Sándor*, *Török Sándor* (vakok int.), *Vatter Ferenc*, *Völker József*. Póttagok: *Goóts Ottó*, *Vass János*, *Zsembai Ferenc*.

A közgyűlés délelőttjén a vakok int. tanári kara tízórásit adott, délután 3 órakor pedig egy oly kellemes hangulatos együttlét, közös ebéd zárta be a napot, amilyenre csak

a régi jó időkől emlékezhetünk. Barátság, ügyszeretet csengett ki a sok felköszöntőből, közben pedig a vakok int. zenekara adta elő precíz játékban a szebbnél szebb számokat. Örömmel konstatáljuk még, hogy a testvérintézmények tanárai szép számmal vettek részt gyűlésünkön és a társaságban, amit méltán annak jeléül tekinthetünk, hogy a snk. és vakok tanárainak a törekvéseivel rokonszenveznek.

Választmányi gyűlések. Jún. 6-án a vakok orsz. intézetében vm. gyűlést tartottunk amely a jún. 7-i közgyűlés előkészítésével foglalkozott.

Szept 7-én a snk. bp. áll. intézetében volt gyűlés. E gyűlés összehívása a szegedi sn. int.-beli kartársak kívánságára történt, akiknek határozati javaslatát, hogy: A tanárképző igazgatósága és más fontos vezető állás a snk. és vakok oktatásügye terén működő kiváló és érdemes kartársakkal töltsék be, valamint, hogy a saját egyéni érvényesülése érdekében idegen, külső hatalmi tényezők befolyásának az igénybevételétől az egyesület tagjai tartózkodjanak 14 szóval 4 ellenében elfogadták. (Lásd e lapszám „Reflexiók“ c. cikkét.)

Státusunk anyagi ügyeiben a kongresszusi végrehajtó bizottság máj. 8-án és jún. 18-án gyűlést tartott. Május 10-én, 13-án és 14-én küldöttségeink eljártak *Zsitvay Tibor* nemzetgyűlési alelnök úrnál és a *pénzügyminisztérium* illetékes ügyosztályában. Június 18-án pedig *Zsitvay Tibor* alelnök és *Sz. Szabó Zoltán* képviselő vezetésével egy hattagú küldöttségünket fogadta *Bud János* Öxellentíaja, akinek átadtuk memorandumunkat. A küldöttség kérését *Lett József* igazgató tolmácsolta. Bud miniszter úr készséggel ígérte segítségét . . . vajha eredményes lenne, hogy nemzet és kulturmentő munkánkat újult, felfrisült energiával folytathatnók és ezzel az ügyet velünk együtt az elsüllyedéstől megmenthessük.

Konrád György pénztáros a tagdíjak sürgős és pontos beküldését kéri. (VII., ker. István-út 95. Vakok orsz. int.)

Schannen Péter alelnök-titkár arra kéri a tisztikar és választmány tagjait, hogy portókímélés végett a lap útján vegyék hivatalosan is tudtul megválasztatásukat. (Címe: VII., István-út 95. Vakok kir. orsz. int.)

A szerkesztő cikkeket, híreket kér.

Különlélek.

Kitüntetések. A kormányzó úr Ö-főméltósága dr. *Herrman Antal* egyet. rk. tanárnak, egyesületünk lelkes tb. tagjának az egyetemi r. tanári címet, — dr. *Szepesváraljai Sarbó Arthur* és dr. *Ranschburg Pál* egyet. rk. tanároknak, a gyógyped. tanárképző előadó-tanárainak az egészségügyi főtanácsosi címet adományozta. Örömmel köszöntjük a kitüntetetteket.

A **gyógypedagógiai tanárképző** igazgatásától megvált *Berkes János*, orsz. szakfelügyelő. 1904-ben emelte őt a kultuszminiszter úr bizalma az 1902-ben egyesített képző élére, amelyen a debilisekre vonatkozó tanoknak is előadója volt. Ezt a nehéz tisztséget sikeresen kerek 20 esztendeig töltötte be, — 1924. augusztusáig. A véletlen játéka egy másik 20 esztendő korszak is, nevezetesen a siketnémaint. tanárképző 1902-ben bővített ki és szerveztetett át gyógyp. tanárképzővé és 1922-ben kapta mai szervezetét. A miniszter úr a tanárképző igazgatását *Tóth Zoltánra*, a vakok fogl. int. igazgatójára, a képző egyik előadó-tanárára bízta. A siketnémák és vakok évszázados ügye erős lendületben, fejlődésben van; ennek az ügynek valóban apostolokra van szüksége, — ilyeneket várunk a tanárképzőtől az ügy elmélyülésére és fejleszthetésére. Őszintén kívánjuk, hogy tanárképzőnk ebbeli működését siker koszorúzza.

Keményffy Károly kartársunk jún. 15-én *vitézzé* avattatott; **Schnell János** kartársunk pedig máj. 30-án orvos-doktorrá.

Az egri sn. int. igazgatójává *Leopold Rezső* tanár, néhai Mlinkó ig. veje, neveztetett ki.

A vakok szegedi int. igazgatásával *Molnár Béla* tanár bízott meg.

Vollmann János és Lengyel Gyula tanárok a vakok orsz. intézetéhez helyeztettek át. **Zsembery József** tanár Bp.-ről a vázi orsz. sn. intézethez helyeztetett át.

Pirovits János ny. tanító 43 évi működés után Bpsten 81 éves korában, máj 17-én elhunyt. A megboldogultban *Pirovits Jenő* bpesti kartársunk édesatyját gyászolja. Ny. b.!

Zsembay Ferenc váci kartársunk édesatyja: *Zsembay István* ig.-tanító az elszakított Kósfán húnyt el jún. 12-én 61 éves korában. Ny. b.!

Zászlóavatás a snk. bpesti áll. intézetében, 1924. jún. 21-én. A „Nép” jún. 24-i száma ezeket írja az ünnepélyről: Meleg, családias jellegű ünnepnek készült a felavatása annak a zászlónak, amelyet *Apponyi Albert* grófné zászlóánya már előzőleg megszenteltetett s amely az összegyűlt nagyközönség előtt mint hatalmas kulturünnepe, mint a magyar nevelő és tanító munkásságnak megdönthetetlen erősségű védőbástyája bontakozott ki. *Kltis Lajos* intézeti igazgató üdvözlő és bevezető szavai után az intézeti növendékek mutatták be a lefolyt iskolai évben végzett tanulmányaikat. És a közönség, amely csodálkozó ámulással látta ezt a bemutatást, egyben meg is értette a nehéz fehér selyemzászlóra festett művészi képnek jelentőségét, — azt a jelenetet, amikor Krisztus meggyógyítja a siketnémát. Egy VIII. oszt. végzett sn. leánya szavalta el *Pohánka Margit* sn. költőnőnek alkalmi költeményét . . . A tanárok hihetetlen türelmet igénylő fáradozásának eredményei valóban meglepők. A szép ünnepélynek gyönyörű keretűl szolgált az árvaházi gyermekénekkar, *Székelyné Solymos Bea* szavalata, a *Vitézi Rend* regőseinek énekzsámai és a *zenekarnak* művészi édes-bús kurucdalai, a *cserkészszövetség* kiküldöttjének lélekbe markoló beszéde. Nem is maradt szárazon egyetlen szempár sem, amikor a sn. cserkészek újjaitak felemelve, értelmesen tagolt szavakban letették a fogadalmat, sem akkor, amikor a szülők nevében *Ravasz László* püspök képviselője mondott hálás köszönetet az intézet igazgatójának és tanárainak emberfölötti munkájukért, jóságos nemzetmentő s mindenkéffölött hazafias irányú fáradozásukért. Utolsó meglepetésül a növendékek tüzes: „*Nem, nem, soha!*” felkiáltása zárta be a feledhetetlen szép, megható ünnepet.“

Pótlásul közöljük, hogy a kultuszokormány nevében dr. *Bielek Aladár* min tanácsos vette át a zászlóanyától és adta át az intézetnek a zászlót, amelyet *néhai Derbészné Kreupl Sarolta* vezetése mellett az int. leánynövendékei készítették. A tervezés *néhai Watzke Rezső* int. rajztanár, az Effata-jelenetet ábrázoló művészi kép pedig *Székelyné Solymos Bea* műve. Az ünnepség alkalmából báró dr. *Wlassits Gyula* v. miniszter, a közig. bíróság elnöke meleg levélben köszöntötte az intézetet.

Különös szembetegség, mellyel csak visszafelé lehet írni. A fairmonti elemi iskolában különös szembetegséget fedeztek fel egy *Sam Tiana* nevű tízesztendősi fiúcskán, Az orvosok „tükörlátás”-nak nevezik ezt a szembetegséget, mely arra kényszeríti a fiúcskát, hogy jobbról balfelé haladva tollával, megfordított sorrendben helyezze el a betűket. Az ilyen írás csak úgy, de aztán rendesen olvasható, ha tükör elé helyezik. Az orvosok szerint e szembetegséget csak agyoperációval lehetne gyógyítani.

Budapest székesfőváros tanácsa — értesülésünk szerint — három internátusos gyógyopedagógiai intézet kapuit nyitja meg ez év októberében.

1. Rákosfalván hülye gyermekek részére (70. növ.)
2. a Toldy Ferenc-utcában nagyothalló és gyengén-látók részére (30. növ.)
3. a Miklós-téren ipari foglalkoztatót a kisegítő-osztályok tovább folytatásaképen (40. növ.)

A kisegítő-iskoláit a Főváros e tanévtől kezdve egységes központi szakfelügyelő útján az elemi iskolákkal kapcsolatban oldja meg.

Az osztályok külön nem jelöltenek meg, a gyermekek közt különbség nem tétetik. Ezen osztályokba azonban hülye gyermeket beutalni a legszigorúbban tilos, tehát ez osztályok a tényleges „Hilfschule”-nek felelnek meg.

Alapvizsgázott III. éves tanárjelöltek gyakornoki beosztása: *Péter Antal* Bpest, *Mundy Béla* és *Starkó Aurél* Vác, *Cserháti József* és *Faller Lajos* Eger, *Samay Ödön* és *Stangl László* Debrecen, *Majdor Sándor* Kecskemét, *Igler Antal* Szeged, *Vida Lajos* és *Wellbach Zsigmond* Bpest, szföv.

A felnőtt nagyothallók részére okt. elején 3 továbbképző tanfolyam nyílik Bpsten. Felvilágosítást ad dr. Bárczi Gusztáv, Bp., VIII., Festetich-u. 3.

Az Orsz. Siketnéma-Otthon ezidén újból Bp. szfőv. közönségének támogatását vette igénybe. Aug. 31-én és szept. 1-én 52 urnában 46 millió K-t gyűjtöttek az Otthon javára. Még az ősszel megkezdődik az országos gyűjtés is. Az Otthon vitéz Keményffy tanár-elnök vezetésével kitartó munkával indul célja: egy igazi Otthon és iparműhelyek megeremtése felé.

A váci orsz. int. 34 növ. 4 tanár kíséretében tanulmányi kirándulást tett Bpsten. Vendégül az áll. sn. int. látta őket.

A Magyar Gyógyped Társ. máj. 20-án és 23-án Kispesten előadásokat tartott a snk., vakok és debilisek ügyéről. — Dr. *Deutsch Jenő* máj. 28-án „A gyermek és az alkohol” címen tartott előadást.

Az állami gyógypedagógiai tanárok rangsora. (Magánösszeállítás.)

VI. f. o.: Berkes J., Borbély S., Herodek K., Klis L., Nagy P., Klug P., Válek J. (7).

VII. f. o.: Török S., Eltes M., Völker J., Schannen P., Markovich Á., Káplán Gy., Hobler R., Kirschenheuter F., Skultéty L., Schnellbach F., Deschensky P., Szabados Ö., Horváth P., Szabady G., Kondra M., Vatter F., Hövényes A., Istenes K., Séra L., Ehling J., Tar J., Palatinus K., Rédiger K., Sándor L., Erdélyi J., Plichta B., (26).

VIII. f. o.: Piroška K., Vissy J., Halenkovic F., Wolkóber J., Záborszky Á., Lázár P., Török S., Puha L., Abrahám J., Karnay A., Derbész B., Schreiner F., Pirovits J., Tóth Z., Szentgyörgyi G., Láng I., Schulmann A., Winkler S., Hribik A., Vas J., Tiffert Gy., Krupa P., Varsányi F., Frey J., Michels F., Simon J., Szabó K., Iványi J., Csák S., Müller L., Schnitzl G., Mayer A., Rieger Gy., Faragó G., Schäffer M., Tóth Á., Juhász Z., Pető F., Sturm F., Fiedler L., Lett J., Wayán F., Tamás I., (43) és Bründl Ö. rajztanár.

IX. f. o.: Balázs G., Varga B., Deschensky N., Joó S., Szabó L., Hochrein L., Berinza I., Horváthné Sz., Góts O., Takács Gy., Kún E., Gábor L., Dankó I., Szabó G., Kovács Z., Jávor Gy., Vollmann J., Zengő P., Milassin Gy., Katona G., Jónás A., Maár J., Mayer D., Kunsch F., Szép J., Ungermann J., Supka K., Fizáry B., Vas I., Kádas Gy., Zsembéri J., Zsembai F., Pongrácz M., Solymos S., Gyovay D., Konrád Gy., Zsenaty D., Lengyel Gy., dr. Bárczi G., Füzési A., Bessenyei E., Hajdu L., Gogola A., Gerstner Ö., Faragó B., Cs. Báthory M., Kárpáti O., Némethy K., Gáspár A., Kákonyi S., László G., (51).

X. f. o.: Leopold R., H. Schröder G., Molnár B., Berényi F., Haberstroh J., F. Tichy M., dr. Schnell J., Gurszky E., Magyar L., Révész K., Gáldy A., Baranyay G., Gresh J., Szaucsek I., Vitéz Keményffy K., Bernáth I., Greisinger I., Vajda L., Fedor L., Bertok A., Páncél I., Szlavkovszky E., T. Szabados I., Kopasz J., Horváth K., Türinger J., Horváth Fr., Krieger Gy., Lusztig J., Debreceni R., Devich G., Darvas O. (32)

Sommaire: Avec titre nouveau à la trace ancienne. [A. Schulmann.] — La combinaison des sons dans la langue hongroise et dans la regarde de la parole des sourds. III. [Ch. Istenes.] — Dates sur les recherches auriculaires des s.-m. IV. [Dr. A. Bárczi.] — Hélène Keller et le radio. [Séra.] — Lettre ouverte à Z. Tóth. [A. Borbély.] — Réflexions. [— s — y.] — Revue. — Partie officielle. — Divers.

Contents: With a new name on old traces. [A. Schulmann.] — Voice combinations in the hungarian language, with special view of the Speech of the Deaf. III. [Ch. Istenes.] — Examination of ear diseases on Deaf children. IV. [Dr. A. Bárczi.] — Keller Helén and the radió. [Séra.] — Anopen letter to Z. Tóth [Borbély.] — Reflexions. [— s — y.] — Reviev. — Official part. — Miscellaneous.

Inhalt: Mit neuem Namen auf alter Fährte. [A. Schulmann.] — Die Lautverbindungen in der ung. Sprache, mit bes. Rücksicht auf das Sprechen der Taubstummen. III. [K. Istenes.] — Daten z. ärztl. Untersuchung der taubst. Kinder. IV. [Dr. G. Bárczi.] — Helen Keller und die Radiostrahlen. [Séra.] — Offener Brief an Z. Tóth. [A. Borbély.] — Reflexionen. [— s — y.] — Revue. — Amtlicher Teil. — Verschiedenes.

Szerkesztői üzenetek.

St. J. és R. Gy. Bocsánat a késedelemért. A jövő számban soron ejtem. **Sz. G.** Levél megye. Szíves üdvözlét!

Kiadó és laptulajdonos: **a Siketnéma és Vakok Tanárainak Orsz. Egyesülete**
A kiadóhiv. vezetője: **Pirovits Jenő.** Szerk. és kiadóhiv.: **Budapest, VIII., Festetich-u. 3.**

Nyomatott a váci kir. orsz. fegyintézet könyvnyomdájában.